

DAHAVSKI POROČEVALEC

GLASILO JUGOSLOVANSKEGA NARODNEGA ODBORA

Stev. 19

Dachau, v sredo, dne 23. maja 1945

Broj 19

LABOUR PARTY ODBIJA KOALICIJU SA KONZERVATIVNOM STRANKOM

"Mi odprano kažemo da želimo politiku najtostnjeg prijateljstva sa Sovjetskom Unijom"

LONDON, 22. maja—Ovih dana, premijer britanske vlade Winston Churchill, predložio je radničkoj stranci da ostane u koaliciji sa konzervativnom do kraja rata sa Japanom. Ako to ne želi, da se ide u julu na noku vrstu referenduma, koji ima da reši to pitanje. Na kongresu, na kome je jučer uzelo učesća 1100 delegata stranke, Labour party odbila je taj predlog sa 1098 glasova protiv 2. Na izbore će se ići na jesen, kao što je uobičajeno. U julu bi se ti izbori isušile nalazili pod senkom Winstona Churchilla i u odjecima pobedonosnih truba. Na jesen će narod biti trezniji i bolje umeti da odrđi ko su istinski predstavnici njegovih interesa. Predlog g. Churchilla o narodnom referendumu odbija se jer isušuje podseća na slične eksperimente u fašističkim zemljama, kao na primer Hitlerove plebiscite. Najkarakterističniji za raspoloženje na kongresu stranke bio je govor njegove predsednice gđice Ellen Wilkinson. Ona je uglavnom kazala: "Ići ćemo na izbore. Neka narod bira hoće li da ostane pod vlašću velikih industrijalaca i finansijera i da njima poveri da vode računa o njegovim interesima ili će vladu poveriti svojim izbranicima, koji će u državne ruke i pod njegovu kontrolu staviti glavne industrije i standard života radnika i njihovih porodica dovesti u sklad sa napretkom moderne tehnike. U spoljnoj politici narod neka bira između jedne vodeće klase koja je svojim koketiranjem sa hitlerizmom i nemačkim generalštabom otudjila od Velike Britanije ceo svet ili će ići sa nama. Mi odprano kažemo da želimo politiku najtostnjeg prijateljstva sa Sovjetskom Unijom. Samo ta saradnja, i to najtostnija sa velikom miroljubivom slovenskom silom može predstavljati siguran stub svetske bezbednosti. Svaka druga kombinacija sila vodi nas u strahote novog svetskog rata, koje su vam dobro poznate i mogla bi žive, da nas baci u ralje jednog novog nemačkog suludog vodje".

PRED RAZPUSTOM SPODNJE ZBORNICE

LONDON, 22. maja—Potem, ko je Labour Party odpovedala nadaljne sodelovanje v angleški koalicijski vlad Churchillia, je pričakovati ze v nekaj dnech razpust spodnje zbornice in razpis volitev sredi julija. Delavski ministri bodo po razpisu volitev izstopili iz vlade in se posvetili takoj volilni kampanji; konzervativni ministri pa bodo vodili vladne posle dalje do izvršenih volitev.

LONDON, 22. maja—Jučerašnji "Times" u svom uvednom članku ističe potrebu sto skorijog sastanka Churchillia, Trumana i Staljina, pa veli: "Pokrenuta su mnoga pitanja, koja čekaju na sporazumno rešenje triju velikih sila. Takvo je pitanje Poljske, takvo je i pitanje Trsta. U savezničkim razgovorima o Poljskoj vodice se računa ne samo o dugoročnim interesima Rusije, nego i o njenim vojnim potrebama za sve vreme dok traje okupacija jednog dela Nemačke od strane ruskih trupa. Odluka o krivici 16 poljskih političara mora biti propuštena sudu. Izjava maršala Staljina da oni nisu bili pozvani na pregovore nije u suprotnosti ili pro-

tivnečnosti sa izjavama vlada Velike Britanije i Sjedinjenih Država. Uslovi, koje Staljin postavlja za obrazovanje jedne nove poljske države, sa čijim bi se sastavom i Rusija mogla složiti, ohrabrujući su. Osim toga, prilikom ocenjivanja celog ovog problema valja voditi računa i o tome da Rusi ne mogu dozvoliti da im se ugrožava pozadina, dok traje njihova okupacija Nemačke. Ovo isto načelo biće primenjeno na Trst.

NEW YORK, 22. maja—Prezident Truman je izrekao svoje zadovoljstvo nad predlogom, da se čimprej sastane z generalom de Gaulom.

BEOGRAD SPREMAN NA PREGOVORE SA ITALIJOM

BEOGRAD, 22. maja—Jučer je preko beogradskog radia istaknuto da je Jugoslavija, ako se to smatra za potrebno, spremna da pitanje Trsta reši u neposrednim pregovorima sa Italijom.

LONDON, 22. maja—O Trstu se i dalje vode diplomatskim putem razgovori između vlada Velike Britanije i Sjedinjenih država sa jedne, i Jugoslavije sa druge strane.

RIM, 22. maja—Včoraj je govorio o tržaskom vprašanju v Rimu bivši italijanski zunanji minister, znani grof Sforza. Izrekao se je proti enostranskomu zasedanju tujih ozemelj in poudaril, da je sedaj varnost italijanskoga teritorija popolnoma izročena v čuvanje zaveznikom.

LONDON, 22. maja—Iz Celovca javljajo, da se izpraznitev Koroške po jugoslovanskih četah postopoma in v polnem redu izvaja. V Trstu je položaj nespremenjen in odnosaji med angleško in jugoslovansko vojsko so prisrčni. Težkoče so še v pristanišču zaradi pomanjkánja prostorov za angleško pločnje, ki napravo popravljajo. Vsled tega je odvoz potrebščin za zasedbene čete v Avstriji le v manjših količinah mogoc. Diplomatski razgovori med vladami v Londonu, Washingtonu in Beogradu se nadaljujejo.

BONOMI SE LJULJA

MILANO, 22. maja—U Milanu se održavaju savetovanja između predstavnika Bonomiene vlade, stranaka južne Italije i predstavnika komiteta oslobođenja u Severnoj Italiji. Celokupna socijalistička stranka otkazala je svoje poverenje Bonomiu. To isto važi za predstavnike jačih demokratskih stranaka. Većina talijanskih partija traži nove izbore, koji bi imali da reše hoće li Italija ostati monarhija ili će postati republika. Dobro obavješteni krugovi i većina stranih novinara smatraju da Bonomiu posle ovoga ne ostaje ništa drugo nego da se povuče, ustupajući mesto jednoj novoj političkoj kombinaciji, koja bi više odgovarala narodnim pogledima i interesima.

LONDON, 22. maja—"Daily Telegraph" izražava žaljenje što je maršal Alexander govoreći o jednoj savezničkoj vojsci ovu uporedio sa fašističkim armijama.

MARŠAL TITO V ZAGREBU

Manifestacija na trgu Stepana Radića je pokazala privrženost hrvatskega naroda Titu in Jugoslaviji

ZAGREB, 22. maja - Včeraj se je v opoldanskih urah bliskovito razširila po mestu vest, da prispe v beli Zagreb maršal Jugoslavije, Tito. Hrvatska vlada je pričakovala maršala ob vходу v mesto, zbrala pa se je spontano tudi že množica nad 20.000 Zagrebčanov, da ga pozdravijo. - Popoldne ob 18. se je potem vsel na trgu Stepana Radića velik narodni zbor, kjer je najprej govoril predsednik hrvatske vlade dr. Vladimir Bakarić, nato pa je povzel besedo maršal Tito in v iskrenih in srčnih besedah izpregovoril zbrani ogromni množici. Med drugim je naglasil važno dejstvo, da hrvatski narod ni imel nikdar simpatije za ustaše in Pavelića, temveč se je takoj oklenil Osvobodilne Fronte in pomagal na vseh koncih in krajih v trdih bojih pri ustvarjanju nove Jugoslavije, ki naj ob složnem delu in skupnih naporih vseh jugoslovanskih narodov postane močna trdnjava prave demokracije in vzajemnosti. - Zbrano množico so prirejale maršalu viharne ovacije in klici odobravanja po govoru kar niso hoteli ponehati.

GENERAL ŽDANOV V BEOGRADU

BEOGRAD, 22. maja - Glavno mesto Jugoslavije, ki so ga osvobodile sovjetske in jugoslovanske čete, je obiskal včeraj generalni poročnik Ždanov, ki je takrat poveljeval sovjetskim četam. Ob tej priliki je napravil v družbi jugoslovanskih generalov in drugih višjih častnikov izlet v beograjsko okolico in jim tamkaj razkazal, kako se je osvoboditev mesta Beograda izvršila. - General Ždanov je bil odlikovan sedaj z redom Narodnega osvobodjenja Jugoslavije. Ob tej priliki je naglasil, da je delovanje partizanov znatno olajšalo njegovim četam delo v okolici Beograda.

BEOGRAD, 22. maja - Semkaj je prispel hrvatski pesnik in prvoborilec v osvobodilnih bojih, Vladimir Nazor. Imel je ob tej priliki velik govor, in v njem naglasil, da je sedaj dolžnost vseh jugoslovanskih narodov, da očuvajo v krvi in bojih preizkušeno narodno slogo in edinstvo in storijo vse, da bo izgraditev nove Jugoslavije čim bolj trdna in čim hitroja napredovala. Naša nova skupna država ne sme biti kopica fraz, temveč niz velikih, koristnih in tvornih dejanj.

UREDITEV PROMETA Z BOLGARIJO

SOFIJA, 22. maja - Semkaj je prispela jugoslovanska komisija, sestavljena iz predstavnikov prometnega, notranjega in trgovinskega ministrstva, da izdela z bolgarskimi zastopniki istih ministrstev nacrt pogodbe o ureditvi mejnega prometa. Predhodno je bilo že doseženo, da se je železniški potniški in blagovni promet na progi preko Dragomana in Caribroda mogel pričeti.

BUKAREST, 22. maja - Društvo za poglobitev stikov z Sovjetsko zvezo bo imelo v kratkem svoj prvi kongres. Predsednik vlade dr. Groza je izjavil, da bo vlada storila vse, da se sleherno prizadevanje zблиžanja z Rusijo kar najbolj podpre. Romunija ne sme postati nikdar več odskočna deska za napade na Rusijo.

USODA MIHAJLOVIČEVH ČETNIKOV

LONDON, 22. maja - Divizija Mihajlovičevih četnikov, ki jo je konec vojne zalotil med jugoslovanskimi četami in 8. anglesko armado, se je predala angleški vojski.

MSKVA, 22. maja - Vojna oblast je v Berlinu pozvala vse za delo sposobne moške k obnovitvenim delom in k čiščenju mosta. Temu pozivu se je odzvalo veliko število prostovoljnih delavcev.

KODAŇU, 22. maja - Diplomatski odnošaji med Dansko in Sovj. zvezo so zopet vzpostavljeni. Moskovska vlada je odobrila, da se odpošlje Dansing kot poslanik Danske v Moskvo.

LONDON, 22. maja - Britanski in ameriški vojni brodovi bodo zaporedno obiskali vse največje nemške luke, da pokažejo Nemcem tudi na ta način njihov popolni poraz.

PODELITEV PRAVICE DO SAMOODLOČBE

SAN FRANCISCO, 22. maja - Včerajsna konferenca zastopnikov petih velosil o uvrstitvi regionalnih paktov v listino o svetovni varnosti je prinesla popoln sporazum. Sklenjeno je bilo, da se morajo države v primeru sporov najprej sporazumeti na temelju regionalnih paktov in le v primeru, ako bi grozilo oboroženo obračunavanje, stopijo v veljavo določbe svetovnega varnostnega pakta.

SAN FRANCISCO, 22. maja - Med zastopniki Amerike, Anglije in Kine je bil v mandatnem vprašanju dojeten načelni sporazum, ki ima kot končni cilj podelitev pravice samoodločbe tudi mandatarnim ozemljem oziroma njihovim narodom. S tem se je stališče omenjenih treh velosil znatno približalo naziranju Sovjetske Zveze in Francije. - Obstoja upanje, da sedaj sestavljanje končnega besedila listine o svetovnem miru ne bo naletelo na večje težkoče in bo konferenca 2. junija zaključena. - Tako se je izrazil tudi zunanji minister Združenih držav, Stettinius.

LONDON, 22. maja - Vlada Sirije je zahtevala od zaveznikov, naj vplivajo na Francijo, da njeno čete nemudoma zapuste Sirijo in Libanon. To zahtevo podpira tudi Irak.

NA DALJSEM VZHODU

LONDON, 22. maja - En sam ameriški bombnik je v bližini Formoze napadel japonski konvoj in potopil 3 transportne in 2 oskrbovalna parnika s skupno tonažo 17.000 t. - Na otoku Okinawa napredujejo operacije tako ugodno, da so Japonci gospodarji samo še najjužnejšega dela otoka. Tudi otok Karakan je že iztrgal v celoti iz japonskih rok. - V Birmaniji je zasedba dežele tako napredovala, da se bo v kratkem bojevanje preneslo v sosedni Siam. - Veliko oporišče japonske pomorske sile na otoku Formoza je bilo ponovno cilj ogromnim bombnim napadom ameriških letalnih trdnjav.

TOKIO, 22. maja - Po zadnjih bombardiranjih glavnega mesta Tokia in industrijskega centra Kogoj je nastala tako velika škoda, da lahko smatramo ti mesti kot popolnoma uničeni.

LONDON, 22. maja - Prva ameriška armada, ki je v juniju lanskega leta zasedla Cherbourg in tako započela boje na zapadni fronti in je v toku svojega pohoda napravila prvo mostišče čez Ren v marcu t.l., se je pričela ukrcovati za povratak v domovino. Tam bo iznova opremljena in odšla potem na vzhodnoazijsko bojišče.

CHURCHILLOVA OSTAVKA DANES ALI JUTRI

LONDON, 22. maja - Obstoja verjetnost, da bo predsednik vlade Churchill že danes ali najkasneje jutri podal kralju Juriju ostavko svoje vlade; volitve bodo prejkone že v juniju. - Liberalna stranka je po svojem predsedniku siru Arcibaidu Sinclairu izjavila pripravljenost za nadaljnje sodelovanje v vladi do končanih volitev, docim bodo ministri Delavske stranke takoj po ostavki zapustili svoja mesta in odšli na volilno delo.

NEW YORK, 22. maja - VII. ameriška armada je ujela v Avstriji slovaškega ministrskega predsednika dr. Tisa.

ZAHTEVAMO KRUHA IN ZDRAVIH BIVALIŠČ !

Po poročilih tov. Jurabla, Carevca in Diehla se je na predvčerajšnjem mitingu razvila živahna debata, ki je nazor-
no pokazala, da je potrpljenje množice na robu. Ko je tajnik
poročal o prizadevanjih odbora za izboljšanje razmer, so se
oglasili ostri ugovori in protesti zaradi slabe hrane, nez-
nosnih higienskih razmer, pomanjkanje obleke in perila, zara-
di razmor v revirju, zlasti glede na zdravilne pripomočke.
Dalje je poročal tov. Diehl, da so za zapadne narodnosti do-
voljene enotne dopisnice za kratka poročila svojcem. Za nas
in Ruse to ne velja. Ko je Kočvar predlagal, da bi dali svojim
zahtevam poudarka s skupnim protestnim nastopom, je tov. Diehl
predlagal naj počakamo, da se naša delegacija vrne. Tov. Diehl
je svaril tovariše, naj ne poskušajo na svojo pest odhajati
iz taborišča, ker tisti, ki so to naredili, so prišli v velike
težave in si zelo nazaj k nam. Celo tisti, ki so prišli do
ruskih ort, so bili zavrženi. Pozval je tovariše na vzajem-
nost in slogo, če se razcepimo, ne moremo pričakovati nič us-
peha, tako pa imamo vsaj nekaj upanja. Glede raznih informacij
naj se tovariši obračajo na informacijski odsek, za efekte pa
na gospodarski. Na koncu je bila sprejeta naslednja resolucija:

Jugoslovanska narodnostna skupina v taborišču Dachau je
na svojem mitingu dne 21. maja 1945 protresala pomanjkljive
prehranjevalne, higienske in življenjske razmere sploh, ki vla-
dajo v taborišču, in pooblašča odbor, da predloži ameriškim o-
blastvom, ki so danes odgovorna za taborišče in njegove sta-
novalce, naslednje zahteve:

1. Spričo dejstva, da je hrana ki se nudi bolnikom v re-
virju, pod vsako kritiko in da je tudi ona, ki se deli zdra-
vim na blokih neprimerna, enolična in večkrat tudi škodljiva
ter nezadostna, zahtevamo, da ameriško taboriščno oblastvo
pošlje v kuhinjo ameriškega oficirja, ki naj nadzoruje, kaj in
kako se kuha in kaj se nudi bolnikom in zdravim. Zahtevamo, da
se izboljša kakovost kruha in da se določi dnevni obrok na pol
hleba.

2. Odpravijo naj se neznosne higienske razmere, ki vladajo
v taborišču, ki je pogreznjeno v smradu in nesnagi. Za čiščenje
in pospravljanje smeti in nesnag naj se uporabijo nemški vojni
ujetniki. Naj se dajo na razpolago tudi dezinfekcijski apa-
rati in sredstva za razkužanje prostorov in oseb, zlasti ob
preseljevanju pripornikov z bloka na blok, kot se bo zgodilo
o priliki razdelitve pripornikov po narodnostnih skupinah.
Zahtevamo takojšnje popravilo vodovoda, ker na blokih ni vode
za umivanje ne za izpiranje stranišč.

3. Za bolnike v revirju naj se priskrbi potrebna zdravila
in drugi zdravstveni pripomočki. Sklicujemo se na zavezniške
kritike o nazadovanju nemške medicine pod Hitlerjevim reži-
mom in poudarjamo, da zdaj nimamo nobenih zdravil, ne slabih
nemških ne dobrih zavezniških. Opozarjamo tudi, da so bolni-
ki v revirju brez vsakega perila.

4. Prisrbi naj se potrebna obleka in čevlji za vse one,
ki so bodisi nezadostno oblečeni in obuti ali pa morajo no-
siti zamazane in raztrgane obleke in obuvalo. Prav tako naj
se prisrbi vsaj vsakih 14 dni čisto perilo. Tudi za pranje
perila naj bi se uporabljali vojni ujetniki.

5. Prisrbi naj se primerna količina tobaka ali cigaret.

Koncentracijsko taborišče Dajzen so porojinoma prižgali. Na
mestu, kjer je stalo, bo vložena velika spominska plošča, ki

to pričala s primernim napisom o grozodejstvih nacističnih
nasilnikov nad ubogimi priporniki.

MUČENIKU KONŠAKU V SPOMIN

O zapornih nekdanjega okrajnega sodišča v Mariboru in
postopanje "Gestapa" z našimi ljudmi, ne bomo nikdar dovolj
pisali.

Ko sem bil 8. novembra 1943 prestavljen iz celice št.
88 v celico 87, mi je oko obviselo na osebi, srednjega, dobro
razvitega stasa, prikljivega obraza. Ta jetnik je bil oble-
čen v crno, elegantno obleko in nepremično je sedel na svoji
postelji. Čim sem si uredil svoj prostor na novem stanovanju,
sem se mu približal. Bil je tovariš Konšak, ki je stanoval v
Mariboru ali v predmestju. Beseda mu je gladko tekla in pri-
jetno ga je bilo poslušati. - Marsikaj mi je zaupal iz svo-
jega življenja, med drugim, da je nezakonski sin zelo imovi-
tega očeta, ki ga je po odvrgel. Dramatično je izpovedal, ka-
ko se je boril z očetovo priležnico za - očeta. Bilo bi na
mestu, da tovariši, ki so bili priče njegovih izpovedi, njemu
v trajen spomin to opišejo:

Konšak je naš narodni mučenik, ki se mu nobeno pero ne
more dovolj obdolžiti, nad njim so nemške bestije iznesle
vso svojo "kulturo".

Dozdeva se mi, da je stanoval na Teznu. Gotovo je, da je
bil nazadnje zaposlen kot mehanik v tovarni za letalske
stroje Istotam. Kot navdušen borec je vršil med delavstvom
svoje poslanstvo in tako končno prišel v pest mariborskega
"Gestapa". Skozi ves mesec so ga zasliševali in mučili -
brez uspeha. Ves razbit je vendar ostal trden. Dali so ga v
braken na goli nement, brez odeje. Kaj se je vse vršilo z
njim tam, je težko opisati. Tepili so ga na mrtvo. Na odprte
rane so mu dajali soli in popra. Ko je prosil za vodo, mu je
nemška pošast gestapovec naredil v posodo manjšo potrebo
in mu dal lastno vodo za - pijabo. Toda Konšak je bil take-
ga kova, da mu ves paket germanstva ni odprl ust. Tajil je
obdolžnico v celoti; niti enega tovariša ni izdal.

Zasliševanje in mučenje v strahotnem od stenit in uši
okuženem bunkerju je trajalo en mesec. Ko so trinoči obne-
mogli, je nastopila njihova zamenjava. V bunkerju je bilo v
izzivanje Konšaka za gestapovce vedno dovolj napitkov in
izdatnih zakusk. Njega samega so pustili stradati.

Njegova žena, ki ga je s svojim junaškim zadržanjem du-
ševno poživljala, je tudi sicer vse storila zanj, kar so do-
puščali predpisi hišnega reda, odnosno, kar je dovolila mu-
havost osobja. Sporočila je o postopanju z njim v Berlin! -
Prispela je od tam komisija in ga našla napol mrtvega, vse-
ga razbitega, toda duševno svežega. Iz bunkerja so ga odpra-
vili v bolnico, kjer je v treh mesecih toliko ozdravel, da je
odšel v celico in tam sem ga našel, kakor sem opisal. -
Ne na rokah in ne na nogah ni imel nohtov. Po vsem telesu
so še bili vidni znaki ran in udarcev. Moral se je torej še
zdraviti.

Pustili so mu dovolj časa. Šele 24. januarja 1944 so ga
poklicali iz celice, odpeljali iz zapora in nekje ustrelili.
Prosim še enkrat tovariše, kateri ste Konšaka osebno poznali
in so vam dogodki o njem podrobneje znani, da mu napišete
dostojen članek; namen tega članka je le, da se ta slučaj
otme pozabi. -

Karel Kocmut

DREKOBRECI

IZ DOMOVINE

Rana ura - zlata ura! - Kolikokrat sem tu v taborišču preklinjal ta pregovor, ko sem, še ves utrujen moral ob pol petih vstati, se v naglici umiti, obleči, pospraviti posteljo - hitro, hitro! - potem korakati in poslušati vres-čeci glas štabakov "Links - links - links und links! - Vi - ruvnač - dofonic - srodek dopšedu!", dokler nas ni srečno pripeljal na zborni trg, kjer sem brez plašča prezebal na apelu in potem nadaljeval s prezebanjem v komandi. No, po osvoboditvi sem si privoščil dovolj spanja, oni dan pa sem le zgodaj vstal, da bi se lahko v miru okopal v kopalnici. Bilo je še pred peto uro zjutraj - toda na glavni taboriščni ulici je bilo že živahno gibanje. Voželi so kotle iz kuhinje, posamezniki so se sprehajali, najbolj živahno pa je bilo pred blokom 5.

Tam je stal voz, do vrha naložen s starimi oblekami, raztrganim in umazanim perilom, posvedranimi čevlji, skratka s čapami, ki so jih odvzeli v revir sprejetim bolnikom. Vmes so ležale stare raztrgane odoje in umazane slamnjace, vse pripravljeno za odvoz, kajti vse to blago je ušivo, okuženo. Okoli voza je že navsezgodaj gneča. Prišli so iz raznih blokov in sedaj vneto brskajo po tej nesnagi. Gledam takega junaka: vláči z voza, kar mu ni všeč, vrže na tla, stopa po cunjah, za njim pride drugi, pobira te cunje, jih ogleduje - in tako gredo cape iz roke v roko. Tam ji - irajo in odnašajo - kaj? - čisto nepotrebne reči.

Eden najbolj vnetih pri iskanju je starjši droban možic, izrazit južniški tip. Na sebi ima dober, kar eleganten suknjič brez križa na hrbtu, moral ga je pred kratkim organizirati. Brska in riže po umazanem, smrdljivem kupu. Našel je suknjič. Sicer je umazana zebra, toda vtakne ga pod pazduho in riže naprej. Oči se mu zasvetijo: spot suknjič - sicer raztrgan in umazan s križem na hrbtu; še to pod pazduho in hajd na blok z vso umazanijo in ušmi vrod.

Drugi se muči s čolim "madracem". Na vsak način ga hoče odnesti, čeprav penetrantno smrdi in je še moker od urina in so na njem sledovi človeskega blata.

Tretji pa brska in jemlje v roko vse povprek. Ta je najbolj zanimiv - nekaj mrmra predse in iz njegovih kretenj je lahko spoznati njegove misli. Našel je večjo cunjo, ogleduje jo in jo obrača sem in tja - študira, za kaj bi jo lahko uporabil. Obraca jo na eno, na drugo stran, gleda in gleda - ni se se spomnil, čemu bi mu lahko služila. Zmrdno se, zaviha nos, zamahne s prosto roko, že napravi kretnjo, da bi jo vrgel proč - prisel je do sklepa, da je ne potrebuje - pa mu kretnja nenadoma zastane, komaj opazno dvigne ramena in pokima z glavo - da, sedaj si mož modro misli: "Čez sedem let vse prav pride!" - in jo vtakne v žep.

Tako brskajo in rižejo po kupu nesnagi za ničvrednimi rečmi, ne iz potrebe, ampak iz neke silno primitive graboljivosti in raznašajo cunje in z njimi uši in bolezenske kali po vsem taborišču. V interesu nas vseh je, da pazimo na higijeno v taborišču in da tako početije preprečimo.

"Hm, kaj pa lahko storimo?", že slišim ugovor.

Konkreten predlog: Imamo taboriščno policijo. Dva od teh tovarišev, ki imata službo v glavni taboriščni ulici - ne vem, če ima kdo tam službo, toda potrebno bi bilo - naj pazita tudi na take pojave in jih preprečita. To je nujno, kajti taborišču grozi širjenje raznih bolezni, zasluga pa gre v veliki meri tudi - drekobrecem. E.S.

BEOGRAJSKA VLADA pripravlja seznam vseh vojnih zločincev in njihovih pomagačev italijanske in nemške okupacije Jugoslavije. Med njimi se imenujejo nemški general Kleist, guverner Dalmacije Bastiniani, general Robotti, Nedić, Rupnik, Pavelić, Maček itd.

BEOGRAJSKA "POLITIKA" je posvetila v uvodniku svojo pozornost izdajalski politiki dr. Mačka. V dolgem nizu slikanja dogodkov od marca 1941 dalje je razkrinkana vsa žalostna vloga tega politika in vsi napor, zavreti v zvezi z ustaši delovanje Osvobodilne fronte, kakor tudi njegov ostali nastop proti OF z ustanavljanjem bele garde, ki naj bi vse delo sabotirala. Toda večina hrvatskega naroda je zapustila svojega bivšega voditelja in se pridružila Titu. - Ob polomu ustaške politike ni preostalo Mačku drugo, kakor da skupno s Pavelićem pobegne. Toda tudi nje-

ga bo zalotila roka pravice in dajal bo odgovor kakor vsi ostali. NA HRVATSKEM, kjer so železniške proge zaradi vojnih dogodkov izredno trpele, se je pričelo sistematično popraviljanje postaj, mostov in prog. V delu so popravilja dela na progi Ogulin - Knin, posebno pozornost pa se posveča magistrali Zagreb-Beograd. Tako poročajo iz Nove Gradiške, da so je tamkaj zbralo okrog 6000 mladincev, ki so prevzeli pod vodstvom strokovnjakov popravilo 74 km dolgega progovnega odseka s 6 postajami vrod. ŽIVLJENJE SE V ZAGREBU vrača vedno hitroje v običajno mirovno stanje. Odprtih je že 12 sol, dalje je v obratu nekaj zdravniških ambulant in tudi na kulturnem področju se ppaža živahnost. Gledališča so pričela s predstavami in imeli smo že nekaj gostovanj ruskih umetnikov.

BOLGARSKI LISTI navdušeno pozdravljajo prihod prvega poslanika nove Jugoslavije v Sofijo in naglašajo v pozdravnih uvodnikih v ike skupne naloge, ki čakajo Jugoslavijo in Bolgarijo v prihodnjih letih pri zgraditvi zajednice balkanskih držav.

FRANCOSKA EKSPEDICIJSKA ARMADA šteje dosedaj 4 popolnoma opremljene prostovoljske divizije.

NEMSKA PODMORNICA U-963 se je potopila v bližini portugalske obale. Poveljnik in 47 mož brojca posadka so bili rešeni in prepeljani semkaj v internacijo.

OGLED NEMŠKE PODMORNICE V LONDONU. - Londonskemu prebivalstvu bo omogočen ogled nemške podmornice prav sredi mesta; pred sstopje parlamenta ob Temzi so pripeljali podmornico, ki bo rado vednim Londončanom daljšo dobo na ogled.

ČIŠČENJE NEMŠKIH PRISTANIŠČ. - Iz Hamburga poročajo, da se je na veliko pričelo čiščenje ustja od min, da se s tem omogoči zopetni redni promet Hamburga. Prav tako so v teku čiščevalna dela na ustju reke Weser in v vseh najvažnejših ostalih nemških lukah.

MADŽARSKA ZLATA REZERVA NAJDENA. - Pred zavzetjem Budimpešte po sovjetski vojski so Madžari in Nemci s stražo 200 mož prepeljali državni zlati zaklad v Avstrijo in ga skrili v neki samostan mizu mesta Spittal ob Millstadskem jezoru na Koroskem. Sedaj so oddelki VII. ameriške armade našli skrivališče in zaplenili zlata v vrednosti preko 4 milijarde pengő. V skrivališču so bili tudi kliseji za tiskanje bankovcev.

POLEG AMERIŠKIH ZDRAVNIŠKIH KROGOV so sedaj tudi angleški ugotovili zaostalost nemških zdravnikov in njihovih zdravilnih načinov. Zlasti se je opazilo, da so mlajši zdravniki nad vse površno izučeni in izvezbani in jim delajo sicer prav enostavni posegi težkoče. Studij medicino se je v hitlerjevski Nemčiji skrcil na kratko dobo 3 do 4 let.

ZVEZA SOVJETSKIH PISATELJEV je izgubila enega izmed svojih najodličnejših članov, tov. Konstantina Preneva.

OBJAVLJAMO BESEDILO POSLANICE, KI JO JE POSLAL JUGOSLOVANSKI NARODNI ODBOR AMERIŠKI KOMANDI
TABORIŠČA:

Ameriški komandi koncentracijskega taborišča

D a c h a u

Jugoslovani koncentracijskega taborišča v Dachau se obračajo na ameriška obalstva po svojem narodnem odboru z željo, da definitivno uredijo nastopne zadeve:

1.) Nam Jugoslovanom naj se omogoči, da takoj stopimo v direktno zvezo z našo vlado v Beogradu. Vkljub temu, da smo že 18 dni osvobojeni po ameriški vojski od hitlerjevega režima in da nam je bilo zagotovljeno, da smo svobodni ljudje, se ni niti eni naši vlogi do danes ugodilo, da bi prišli v zvezo z našo jugoslovansko vlado. Mi vemo, da imajo ameriška oblastva težkoče pri okupaciji Nemčije, tako, da jim je težko nuditi nam večkratno zvezo z domovino, vendar pa ne moremo predpostavljati, da bi bilo nemogoče poslati vsaj eno pismo ali brzojavko vladi v Beogradu ali našemu poslaniku v Pariz. Do sedaj so nam bile odklonjene sledeče vloge:

a) da se nam dovoli, da pošljemo brzojavko naši vladi v Beograd. To brzojavko smo oddali 3. maja britanskemu majorju Patricku O' Leahry, ki je bil takrat zastopnik komandanta v taborišču. Do sedaj nismo na to prejeli nikakega odgovora.

b) da se dovoli jugoslovanskemu nacionalnemu odboru stopiti v pismeno zvezo z jugoslovansko vlado v Beogradu;

c) da se vpostavi zveza z našo vlado po radiu. Predloga b) in c) smo oddali 3. maja in ju ponovno postavili;

d) da sprejme ameriški štab delegacijo našega narodnega odbora kakor tudi delegacijo naših borcev, ki so se štiri leta borili z zavezniki proti skupnemu sovražniku. Cilj teh delegacij je bil vzpostavitev zveze z domovino. Ti vlogi sta bili odbiti 10. maja. Do sedaj se je tudi vsakemu posamezniku celo pod hitlerjevskim terorjem dovolila zveza z domom. Čuditi se pa moramo, da nam se dosega, ko smo po zagotovitvi ameriških oblastev svobodni ljudje, ni omogočil vsaj enkratni stik z našo vlado.

2.) Dalje moramo ugotoviti, da so se higienske razmere v taborišču Dachau poslabšale. V ilustracijo tega navajamo, da je bilo od Jugoslovanov, ki so prišli iz zunanje komande Heeresbruck 115 zdravih, ki so ostali zdravi še nadalje približno 2 tedna. Sedaj jih pa je na bloku ostalo samo še 69, vsi drugi so kot bolniki v revirju. Do tega ne bi prišlo in lahko se še popravi, ako bi se jugoslovanski skupini dovolilo, da po svojem narodnem odboru izboljša to higienske razmere v zvezi s predlogom o preselitvi naše nac. skupine, ne da bi pri tem prekoracili okvir splošnega ameriškega načrta za taborišče.

3.) Od strani predstavnikov ameriškega oblastva nam je bilo zagotovljeno, da bodo razmere v novem taborišču, kamor bomo evakuirani, v vsakem oziru boljše kot tukaj v Dachau. Na žalost se je izkazalo, da se to potem, ko je prva skupina dospela tja - in ne poprej, kakor bi to bilo potrebno,

a) da zgradba nima po večini stekla na oknih;

b) da je od 5 nadstropij voda samo v pritličju;

c) da ni električnega toka;

d) da ni posteljnine;

e) da v kuhinji ni mogoče pripraviti skupnih obodov in večerij, kot je bilo to predvideno. Hrana bi morali dobivati iz taborišča Dachau, kar potrjuje iluzornost karantene;

f) da ni jedilnega pribora;

g) da je zgradba še onesnažena in so stranišča neuporabna;

h) da je kasarna podobna zaporu, ker ima razmeroma malo dvorišče, na katerem se množica 5000 ljudi ne more gibati. Medtem pa ima taborišče v Dachau, ki so ga dobili na razpolago Nemci, Avstrijci, Madžari, Albanci in drugi narodi, mnogo boljše pogoje kot taborišče pri Schleibheimu, n. pr. zrak, sprehodi v naravi, kopanje in drugo. Iz tega vidimo, da so higienske prilike v novem taborišču pri Schleibheimu vkljub zagotovitvi g. generala Adamsa še slabše od razmer v taborišču Dachau in to v taki meri, da je to nedostojna za nas.

i) da so nove pbleke, v katere so bili naši tovariši preoblečeni, zelo slične uniformam oddelkov SS, t. j. uniformiranih naših sovražnikov, v katere so še danes oblečeni ujeti pripadniki SS. To znači zavnas moralno degradacijo.

4.) Dalje moramo ugotoviti, da vlada med jugoslovansko skupino splošen utis, da smo iz oziroma druge nacionalne skupine zapostavljeni, čeprav smo mi vaši priznani zavezniki. V ilustracijo tega zapostavljanja - da ne govorimo o notranjih razmerah v taborišču - omenjamo samo to, da o priliki poročila o osvoboditvi taborišča Buchenwald, Dachau in Mauthausen zavezniško radio postaje, naštevajoč nacionalne skupine, niti z eno besedo niso omenili jugoslovanske skupine. Ni potrebno naglasiti, kaj pomeni to za nas in naše jugoslovanske poslušalce, ki jih naša usoda močno interesira. Med tem nam smo mi pričakovali, da bomo kot zavezniški narod, ki je mogoče od vseh narodov največ žrtvoval in je bil zgled osvobodilne borbe vsem narodom, dobili vsaj skromno priznanje v tem, da se bo ravnilo z namitko, da ne bi imeli utisa, da smo zapostavljeni.

5.) Končno moramo ugotoviti, da karantena praktično sploh ne obstoja. Dokazi: odhod vseh Američanov, Angležev, Belgijcev in vsakodnevno odhajanje Francozov. Nadležno delo komand izven območja taborišča in to celo v širši okolici.

Z ozirom na gorenje ugotovitve je razumljivo dejstvo, da se je v jugoslovanski skupini močno pokolebalo zaupanje v Jugoslovanski narodni odbor in njegovo sodelovanje z ameriškimi oblastmi. Ako naj si Jugoslovanski narodni odbor zopet pridobi zaupanje svoje skupine in da se omogoči njegovo sodelovanje z ameriškimi oblastmi, smo primorani dati sledeče predloge:

1.) da se nam takoj omogoči zveza z našo jugoslovansko vlado in to: da odpošljemo tologram vladi, isto časo pa svojo delegacijo v Beograd;

2.) da se nam neodvisno od tega da takoj možnost povratka v domovino, ker karantena danes praktično itak ne obstoja, in to po poti, ki je danes varna. Potrebne konkretne predloge moremo takoj dati ameriškim oblastvom na razpolago;

3.) ako bi iz tehničnih razlogov takojšnji odhod naše jugoslovanske skupine iz dahavskega taborišča ne bil mogoč, tedaj naj se omogoči preselitev naše skupine v kraj v področju taborišča v Dachau. Ta kraj bi naš jugoslovanski odbor predložil ameriškim oblastvom, kjer je mogoče namestiti več tisoč ljudi.

4.) Naši ljudje, ki so že odšli v novo taborišče pri Schleibheimu, naj se takoj vrnejo;

Uverjeni o upravičenosti naših zahtev in točnosti naših ugotovitev, pričakujemo od ameriških oblastev polno razumevanje in najhitrejšo pozitivno rešitev. V nasprotnem primeru Jugoslovanski narodni odbor ne bo mogel prepričati svojih sonarodnjakov o potrebi svojega obstoja in sodelovanja z Mednarodnim komitejem taborišča Dachau.

Jugoslovanski narodni odbor

Naj šopripomnimo, da bo naš Jugoslovanski narodni odbor v vseh vprašanjih, tičečih se našega življenja v taborišču, morebitne preselitve, zlasti pa našega povratka v domovino, skupno delal in nastopal z narodnima odboroma Rusov in Čehov.